

HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARINDA BİR ALAN OLARAK KAMU DİPLOMASİSİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Ahmet Aydın^{1,a*}, Emel Poyraz^{2,b}.

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

²Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, İstanbul, Türkiye

*Corresponding Author:

E-mail: ahmetaydin@ksu.edu.tr

(Received 10th January 2021; accepted 15th April 2021)

a: ORCID 0000-0003-2215-9226, b: ORCID 0000-0002-1420-7673

ÖZET. Günümüzde halkla ilişkiler uygulama alanlarında bir alan olarak kullanılan kamu diplomasisi, dramatik bir şekilde geleneksel diplomasiden daha fazla önem kazanmıştır. Küreselleşmenin büyük bir ivme kazandığı günümüz dünyasında, geleneksel diplomasinin dönüşmesine ve ülkelerin dış politikalarında yeni yaklaşımların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Uluslararası arenada etkili yöntemlerden birisi olarak kullanılmaya başlanan kamu diplomasisi, dünya çapında Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, İngiltere gibi ülkelerin de katkısıyla yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Türkiye, bu alandaki gelişmeleri takip etse de bu sürece biraz daha geç adapte olmuştur. Bu çalışmada, halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi arasındaki benzerliklerden yola çıkılarak kamu diplomasisi faaliyetlerinin halkla ilişkiler uygulamalarındaki yükseliş trendinin nedenleri ve nasıl kullanıldığı ele alınarak okuyucunun dikkatine sunulmuştur. Kamu diplomasisinin dünyadaki tarihsel gelişimine örnekler verilip Türkiye'nin bu tablodaki durumu irdelenerek halkla ilişkiler uygulama alanlarında ne kadar önemli bir yere yükseldiği tespiti yapıldıktan sonra çeşitli kaynaklardan yararlanılarak literatür taramasıyla aktarılmaya çalışılmıştır. Son olarak dünyadaki çeşitli uygulamalarla kamu diplomasisinin halkla ilişkiler uygulama alanı olarak nasıl kurumsallaştığı incelenerek Türkiye için bazı önerilerde bulunulmuş, bu kurumsallaşma sürecinde Türkiye'deki kamu diplomasisinin halkla ilişkiler uygulamaları arasında önemli bir alan olabilmesi için bazı değerlendirme ve tavsiyelere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Halkla İlişkiler, Meslekleşme, Türkiye, İletişim.

THE PLACE AND IMPORTANCE OF PUBLIC DIPLOMACY AS A FIELD IN PUBLIC RELATIONS APPLICATIONS

ABSTRACT. Today, public diplomacy, which is used as a field in public relations practice, has dramatically gained more importance than traditional diplomacy. In today's world where globalization has gained momentum, it has paved the way for the transformation of traditional diplomacy and the emergence of new approaches in the foreign policies of countries. Public diplomacy, which has begun to be used as one of the effective methods in the international arena, is used extensively around the world with the contribution of countries such as the United States of America, Germany and England. Turkey, unless you follow the developments in this area although it has been adapted slightly later. In this study, based on the similarities between public relations and public diplomacy, the reasons for the rising trend of public diplomacy activities in public relations practices and how they are used are presented to the attention of the reader. After Turkey's status in this table whether examples of the historical development in the world of public diplomacy examined how important a place rise as identified in the public relations field of application made it has been tried to the literature by various sources. Finally the world by examining how the institutionalization of public relations practice area of public diplomacy with various applications have

made some suggestions to Turkey, this institutionalization process of public diplomacy in Turkey public relations some of the reviews and the place was given to the recommendations to be an important area of application.

Keywords: *Public Diplomacy, Public Relations, Vocationalism, Turkey, Communication*

GİRİŞ

Halkla ilişkiler uygulamalarında yeni bir alan olarak yerini alan kamu diplomasisi üzerine yapılan bu çalışmada; halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi arasındaki yöntem ve benzerliklerin neler olduğu, halkla ilişkiler uygulamalarında yeni bir alan ve kavram olarak kamu diplomasisinin nasıl ortaya çıktığı, günümüzde kamu diplomasi faaliyetlerinin halkla ilişkiler şemsiyesi altında nasıl kurumsallaştığı ve Türkiye’de kamu diplomasisinin tarihsel olarak nasıl ortaya çıktığı gibi konular ele alınarak alanda kurumsallaşmayla birlikte meslekleşmenin olup olmadığına yönelik sorulara cevaplar aranmaya çalışılacaktır. Küresel siyasette kartların yeniden karıldığı, özellikle Türkiye’nin tarihi, siyasi, kültürel ve iktisadi hinterlandında dikkate değer değişim ve dönüşümlerin yaşandığı bir dönemde, rakip aktörlerin söylem ve eylem pratiklerini de dikkate alarak, hedef kamulara ulaşmada çağımızın en etkin araçlarından biri olan halkla ilişkilerin gücüne işaret ederek kamu diplomasisi- halkla ilişkiler ilişkisi çeşitli açılardan sorgulanacaktır. Dolayısıyla bu çalışmada halkla ilişkiler ile kamu diplomasisi arasındaki bağlantılar vasıtasıyla kamu diplomasinin halkla ilişkiler disiplini içerisinde yeni bir uygulama alanı olarak ele alınmasının nedenleri aktararak Türkiye perspektifli değerlendirmeler okuyucunun dikkatine sunulacaktır.

Bu çerçevede öncelikle kamu diplomasisi kavramının nasıl ortaya çıktığı ve geliştiği incelenerek tarihsel bir derinlikle halkla ilişkiler uygulamaları içinde de kamu diplomasisinin nasıl bir ivme kazandığı, kesişen, örtüşen veya farklılaşan yönleri ele alınarak yöntemleri ve benzer yönleri incelenmiştir. Ayrıca günümüzde ülkelerin halkla ilişkiler uygulamalarında yeni bir alan olarak kamu diplomasisini hangi kurumlara nasıl uyguladığı konusu irdelenmiştir. Kamu diplomasisi TDK’ya göre ‘*Bir ulusun düşüncelerini, hedeflerini, ideallerini, güncel politikalarını, kurumlarını ve kültürünü yabancı ülkelerin kamuoylarına anlatma amacıyla uygulanan politika*’ (TDK, 2020) olarak tanımlanmaktadır.

Kamu diplomasisi kavramı, 20. yüzyılın ortalarında diplomatik bir terim olarak nitelendirilmekteyken günümüzde halkla ilişkiler alanında yeni bir kavram olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Diplomasi ise dış politikanın başarılı bir şekilde sürdürülmesi, anlaşmazlıkların çözülmesi barışın tesis edilmesi için bir araç olarak kullanılmaktadır. Dış politikada sorunların barışçıl yollarla çözülmesini ifade eden diplomasi uygulamaları esasında insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insan topluluklarının, cemiyet ve cemaatlerin oluşmasıyla beraber gelen yönetme, yönlendirme, algı yönetimi ve temsil edilme sorunsalı gibi unsurlar diplomasi kavramını da fiilen ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Uluslararası ilişkilerin bilimsel bir disiplin olarak gelişim sürecinde de kavramsal ve kuramsal olarak diplomasi ve çatışmalar ekseninde varlığını sürdürmüştür. Siyasi, sosyal, kültürel ve iktisadi temas ve mücadeleler, ilişki ve iletişimler, diplomasinin çöktüğü zamanlarda yaşanan kanlı ve vahşet dolu savaşlarla, küreselleşme ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte değişen yeni uluslararası sistemde klasik diplomasi anlayışı da dönüşüme uğramıştır (Poyraz & Dinçer, 2016, 423-440).

Bu bağlamda değişen diplomasi anlayışında bir ülkenin başka bir ülkenin kamusunu veya dış kamuoylarını kendi ideolojik düşünceleri doğrultusunda etkilemeye çalıştığı

faaliyetler olarak bilinen kamu diplomasinin özel bir yeri vardır. Yabancı kamuoylarını etkilemeye yönelik stratejik iletişimler bütünü olarak karşımıza çıkan kamu diplomasisi faaliyetlerinde, ülkelerin maddi değerlerinin yanında manevi ve kültürel değerleri de önem kazanır. 1965 yılında Tufts Üniversitesinde Fletcher Diploması Okulu'nun dekanı emekli Amerikalı diplomat Edmund Gullion tarafından ilk kez kullanılan kamu diplomasisi kavramı, Amerika Birleşik Devletleri'nde uluslararası kültürel propaganda ve basın faaliyetlerini tanımlamak için kullanılmaktadır. Savaşlar sonucunda yaşanan başta maddi, manevi kayıplar ve ekonomik çöküntüler olmak üzere Batılı büyük devletlerin kendi aralarındaki sorunlarını artık sert güçle değil yumuşak güçle, rıza yaratma ve uzlaşmayla çözmek istemelerine sebep olmuştur. Böylece kamu diplomasisi kavramı ön plana çıkarak tercih edilen bir strateji olmuş ve küreselleşme olgusu da bu durumu tetiklemiştir. Küreselleşme ile her alanda yaşanan köklü değişimler; siyaset ve yönetim anlayışında da benzer değişim ve dönüşümleri getirmiştir. Gerçekleşen bu değişimlerle, devletler arası ilişkiler yeni uluslararası bir düzleme doğru kaymış ve düzlemde en önemli unsur da "kamuoyu" olmuştur. İletişim devriminin bir sonucu olarak sıradan vatandaşında bilgiye sahip olması ve geniş kitlelerin bilgiye ulaşması kamuoyu kavramının önemini giderek arttırmıştır. Böylece kamuoylarının gerçekçi ve doğru bir şekilde bilgilendirilmesi dolayısıyla ikna edilmesi oldukça önemli bir hale gelmiştir. Kamu diplomasisi kavramıyla devletler arası ilişkiler, devlet-devlet ilişkisinden çıkarak devlet-kamuoyu-sivil toplum ilişkisine doğru bir ivme kazanmıştır. Böylece kamu diplomasisi faaliyetleriyle II. Dünya Savaşı'nın cepheden sivillere yönelmesi ve ülkelerin savaştan yorgun bir şekilde dönmeleri sonucu ülkelerin uluslararası güvenliğinin sağlanması konusunda çeşitli anlaşmalara varmak istemesiyle ortaya çıkmıştır. Yumuşak güç olarak da adlandırılan kamu diplomasisi kavramı üzerine çeşitli ülkelerde çalışmalar yapılmış ve birçok makale yayınlanmıştır (Erzen, 2014, 61). II. Dünya Savaşı'ndan sonra siyaset anlayışının değişmesi ve dünyanın ABD yönlü bir kutup, SSCB yönlü bir başka bir kutup olarak iki kutba ayrılması kamu diplomasinin önemini arttırmıştır.

Soğuk Savaş'la birlikte önemi artan kamu diplomasisi başta ABD olmak üzere Soğuk Savaş tarafı olan ülkelere propaganda ve algı çalışmalarına yönelik yoğun olarak kullanılmıştır. Burada ki amaç yabancı halkların yapılan faaliyetlerden etkilenmesi ve dış politika amaçlarının gerçekleştirilmesiydi. (Gilboa, 2008, 55-77). Bu faaliyetler ülkelerin hükümetlerin yanı sıra hükümet dışı organizasyonlarca (Sivil toplum örgütleri) ve vatandaşlar aracılığıyla bu sürece dâhil olmaktadır (Köksoy, 2013, 256). Eski bir kavram olan kamu diplomasisi kavramına birçok faktörün katılması Soğuk Savaş döneminde hükümetlerin diplomasisi aracılığıyla kamu diplomasisi yapması 11 Eylül 2001 tarihinden sonra halkla ilişkiler uygulama alanı olarak yeniden kendisini konumlandıracaktır.

Kamu diplomasisi kavramını kısaca “*kamuoyu odaklı ve sivil toplum temelli yumuşak güç araç ve yöntemlerinin uygulandığı 21. yüzyıl diplomasisidir*” şeklinde tanımlayan Joseph Nye; yumuşak gücü ise “*askeri güç tehdidi ya da ekonomik yaptırımları kullanarak diğerlerini değiştirmeye zorlamak değil, dünya siyasetinde gündemi oluşturmak ve onları kendine çekmek*” (Nye, 2008,12) şeklinde açıklamaktadır. Barışı kazanmanın savaşı kazanmaktan daha zor olduğunu ifade eden Joseph Nye, ülkelerin bu güçlerini başka ülkelerin gözünde meşrulaştırdıkları zaman kendi isteklerini gerçekleştirmede ülkelerin daha az direniş göstereceklerini ifade etmiştir. Nye, yumuşak güç kullanarak uluslararası arenada kazanç sağlamayı amaçlayan kamu diplomasisi faaliyetlerinin, üç farklı boyutu olduğunu ifade etmiştir. Kamu diplomasinin ilk boyutu günlük iletişim ve bilgilendirme boyutudur. Bu ilk boyutta kamuoyunun ilgisi çekilir, doğru bilginin sürekli ve zamanında

verilmesi sağlanır. İkinci boyutsa stratejik planlama ve ülkenin markalaşmasıdır. Bu boyutta itibar, saygınlık ve güvenilirlik kazanılarak ülkenin cazibe merkezi haline getirilmesi amaçlanır. Üçüncü ve son boyut ise uzun vadeli sürdürülebilir ilişkiler kurma ve geliştirme boyutudur. Kalıcı ve uzun vadeli ilişkiler kurabilmek için çeşitli alanlarda ilişkiler kurulur. Eğitim, medya, staj, değişim programları kullanılır. Kamu diplomasinin tüm araç ve yöntemleri kullanılarak hedef kitleye gönderilen mesajların kalıcı olması sağlanır.

Günümüzde ülkeler kamu diplomasi uygulamalarını yüzeysel olarak bu alanda uzmanlaşmış kurum/lar, birey veya sivil toplum örgütleri vasıtasıyla gerçekleştirmektedir. Etkileşimin bu kadar fazla olduğu kamu diplomasisi uygulamalarına bakıldığında halkla ilişkiler uygulama alanlarının yaptığı çalışmalar ile benzerliklerinin fazla olduğunu görmekteyiz.

HALKLA İLİŞKİLER VE UYGULAMA ALANLARI

İletişim tarihiyle ilgili literatür taraması yaptığımızda; halkla ilişkilerin modern başlangıcı olan 20. yüzyılın başlarından itibaren kapsamı, sınırları başta olmak üzere halkla ilişkilerin hem uygulama hem de teori bakımından temel amaçları ve boyutlarının ne olduğu konusu oldukça tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesela bu sorun halkla ilişkilerin tanımı yapılırken çok çeşitli ve farklı tanımların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Söz konusu tanımlardan bazıları şu şekildedir; *'Halkla ilişkiler, bir kuruluş ve halkları arasında karşılıklı iletişim, anlayış, kabul ve işbirliği çizgilerinin oluşturulmasına ve sürdürülmesine yardımcı olan ayırt edici bir yönetim işlevidir; sorunların yönetimini içerir; yönetimin kamuoyu hakkında bilgilendirilmesine ve bunlara yanıt vermesine yardımcı olur; kamu yararına hizmet etmek için yönetimin sorumluluklarını tanımlar ve vurgular; yönetimin değişimi takip etmesine ve etkili bir şekilde kullanmasına yardımcı olur; eğilimleri öngörmeye yardımcı olacak bir erken uyarı sistemi olarak hizmet eder; araştırma sağlar ve etik iletişim tekniklerini temel araçları olarak kullanır.'* (Hutton, 1999, 200-201). Uluslararası Halkla İlişkiler Derneği'nin tanımına göre, halkla ilişkiler, güvenilir ve etik iletişim yöntemlerini kullanarak hedef kitlelerine şeffaf bilgi verilmesine dayalı; kuruluşlar ve halkları arasında iyi ilişkiler ve çıkarlar oluşturmakla görevlendirilmiş bir karar alma yönetimi uygulamasıdır (IPRA, 2020). Halkla ilişkiler, kuruluşlar ve hedef kitlelerin beklentilerinin karşılanmasına yardımcı olduğunda örgütsel verimliliğe de katkıda bulunur. Elbette ki bu katkının kuruma parasal bir değeri vardır. Halkla ilişkiler, kalite, stratejik hedef kitleler ile uzun vadeli ilişkiler kurarak etkililiğe katkıda bulunur (Gruning, Gruning, & Dozier, 2002, s. 97). Bu bağlamda halkla ilişkiler kurum/kuruluşlar ile kamuoyu arasında karşılıklı çıkar doğrultusunda hareket eden yönetsel bir işlevdir. Halkla ilişkiler söz konusu taraflar arasında iletişim, ilişki ve etkileşimi sağlarken pek çok uygulamadan faydalanmaktadır. Literatürde halkla ilişkilerin uygulama alanlarının çeşitliliğin dikkat çekmektedir. Ancak genel olarak uygulama alanlarına giren kavramlar; finansal halkla ilişkiler, kurumsal reklamcılık, sorun yönetimi, kriz yönetimi, itibar yönetimi, lobicilik, uluslararası halkla ilişkiler, pazarlama amaçlı halkla ilişkiler, kurum içi halkla ilişkiler, sponsorluk, kurumsal kimlik çalışmaları, sosyal sorumluluk, halkla ilişkiler, etik ve medya ilişkileri (Canöz, 2010, 19) ilk göze çarpanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında bu uygulama alanları tarihsel, kültürel, sosyal, siyasi ve iktisadi gelişmelere paralel dönemin ortaya çıkarttığı ihtiyaç ve motivasyonlara göre ortaya çıkmış ve şekillenmişlerdir (Poyraz, 2012, 1).

Tarihsel gelişim süreci içerisinde mesela P.T Barnum'un *Basın Ajansı Modeli*, Ivy Lee'nin *Kamuoyu Bilgilendirme Modeli*, Edward Bernays'ın *Tek Yönlü Asimetrik* ve *Çift Yönlü Simetrik Modeli* dönemin şartlarına göre oluşturulmuş modellerdir. Bu modeller dönemin şartlarında firma-birey, firma-firma, kurumlar ve paydaşları, örgütler-medya v.b. arasındaki ilişkileri ve iletişimi düzenlemiştir. Bu bağlamda özü itibarıyla halkla ilişkilerin kendine özgü kamu ile firmalar arası ilişki dinamiklerini düzenleyecek bir uzmanlık olduğunu söylemek mümkündür. Ancak halkla ilişkiler zaman içerisinde dönemin değişen ihtiyaçlarına bağlı olarak kurumsal ve örgütsel sınırlarını aşarak ülkelerin kendilerini de başka kültürlerle ve hükümetlere tanıtma, konumlandırma vb. görevleri de üstlenmeye başlamıştır. Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında halkla ilişkiler uygulamalarına eklenen yeni bir alan ve uygulama sahası gündeme gelmiştir. Böylece uluslararası halkla ilişkiler uygulamaları bağlamında temelde yabancı kamuoyunu etkileme, uluslararası platformda tanıtma, kültürünü tanıtma, uluslararası itibar kazanma gibi çok çeşitli amaçları olan kamu diplomasisi de halkla ilişkiler uygulamaları içerisinde önemli bir alan olarak sahne almaya başlamıştır. Tarihsel süreçte iletişimin toplumsal anlamda konumlanması ve işleyişini etkileyen temel faktörler arasında teknolojik gelişmeler ve bunun iletişim teknolojilerine etkileri, hızlı küreselleşme ve toplumsal sonuçları, demokratikleşme ve ilerleyen süreç içerisinde demokrasinin kurumsallaşması ve karmaşıklaşan insan ilişkilerini saymak mümkündür (Poyraz, 2019, 3-24). Bu bağlamda siyasal iletişim, kamusal ve toplumsal süreçler iletişimin işleyişi ile toplumsal işlevleri açısından ele alındığında, karşılıklı etkileşim sonucunda kamu diplomasisi de önemli bir konuma yükselmiştir.

KAMU DİPLOMASİSİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİM SÜRECİ

Kamu diplomasisi I. Dünya Savaşı sırasında ABD Başkan Woodrow Wilson'un *Kamuoyu Bilgilendirme Komitesi*'ni oluşturmasıyla devreye girmiştir. Creel Komitesi olarak da adlandırılan bu örgütün görevi, ABD'nin savaş hedeflerini dünya çapında duyurmak ve yaygınlaştırmaktır. Ayrıca Wilson, hükümetlerinin politikalarını etkileyebilecekleri için diğer ülkelerdeki kamuoyu görüşlerini dikkate almanın önemli olduğunu fark eden ilk lider olmuştur (Tiedeman, 2004, 1-28). II. Dünya Savaşı'ndan önce yapılan diplomasi sadece uluslararası aktörler üzerine yapılmaktayken II. Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ilişkilerin yeni aktörleri olan uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütleri, geleneksel diplomasisinin değişmesine ve dönüşmesine neden olmuştur. Dünya çapında yaygınlaşan bilginin üretimi, toplanması ve dağıtımının hız kazanmasıyla ortaya çıkan fırsatlar diplomasi alanında da kullanılmaya başlanmıştır. İletişim alanında bu denli teknolojik gelişmelerin olması devletlerarası diplomasiden devletlerin kamuoyuna yönelik diplomatik çalışmalarını da beraberinde getirmiştir (Akçadağ, 2020, 1-24)

Kamu diplomasisi kavramı, 1965 yılında Tufts Üniversitesi Fletcher School'da dönemin dekanı olan Edmund A. Gullion tarafından yeniden tanımlanmıştır (Kurtuluş, 2014, s. 35). Edward R. Murrow'a göre "*kamu diplomasisi... halkların tutumunun, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesine yaptığı etki ile ilişkilidir. Kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasi dışındaki; hükümetler tarafından yabancı ülkelerde kamuoyu sağlanması, özel kuruluşlarının diğer ülkeninkilerle etkileşimde bulunması, dış ilişkilerin aktarımı ve bunun politika üzerindeki etkisi, diplomatlar ve yabancı meslektaşları arasında iletişim sağlanması ve kültürler arası iletişim süreci gibi alanları kapsamaktadır...*" (Cull, 2006).

Bir başka tanımında kamu diplomasisi; bir hükümetin ve ulusunun fikirleri ve idealleri, kurumları ve kültürü ile ulusal hedefleri ve mevcut politikaları hakkında bir anlayış oluşturma çabasıyla yabancı kamuoyu ile iletişim kurma süreci olarak nitelendirilmektedir (Tuch, 1990, 3). Bazı araştırmacıların yumuşak güç olarak da nitelendirdiği, kimi araştırmacılara göre ise yumuşak güç kavramının bir unsuru olarak ele aldığı kamu diplomasisi Soğuk Savaş döneminde etkinliğini iyice artırmıştır (Erzen, 2014, 53).

Soğuk Savaş, devletleri cephe savaşına değil, akıl ve mantık savaşına sürüklemiştir. Bu sebeple Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) savundukları ideolojileri diğer uluslara benimsetmek ve itibarlarını yükseltmek için çalışmalar yapmışlardır. Kamu diplomasisi faaliyetleri Soğuk Savaş döneminde ülkeler tarafından etkin bir şekilde kullanılmıştır. Modern anlamda ele alınan kamu diplomasisinin önemi Soğuk Savaş döneminde ortaya çıkan komünizm ve kapitalizm arasında yaşanan ideolojik savaşın ortaya çıkmasıyla artmıştır. Bu dönemde yapılan faaliyetler ise devletlerin siyasal açıdan diğer uluslara karşı yaptığı çalışmalardır. SSCB'nin yıkılması sonucu kamu diplomasisi etkinliğini yitirmiştir. Bu dönemden sonra kamu diplomasisi alanında yapılan çalışmalar ve faaliyetler Soğuk Savaş dönemindeki kadar etkili olmamıştır (Erzen, 2014, 48-89). II. Dünya Savaşı sonrası başta ABD'nin Soğuk Savaş'ta taraflı olan ülkeler arasında ortaya çıkan güç gösterisinin sonucunda propaganda ve algı yönetimi çalışmalarına ağırlık verilmiştir. Soğuk Savaşta taraf olan ülkelerin dış politika amaçlarının yerine getirilmesi ve diğer ulusların etkilenmesinde kamu diplomasisi faaliyetleri etkin rol oynamıştır. Bu dönemde devletlerin yaptığı kamu diplomasisi faaliyetlerinin hedefinde halklar vardır. Ancak buradaki amaç askeri değil siyasiydir. Soğuk Savaş döneminde iki süper gücün ortaya koyduğu nükleer silahlanma yarışı dünya halklarını taraf olmaya zorlamaktaydı. Bu dönemde devletler, halkların gönüllerini kazanmanın yolu olarak kamu diplomasi kampanyalarını tercih etmiştir (Gilboa, 2008,55).Daha sonra Soğuk Savaş'ın da etkisiyle ABD kamu diplomasisi çalışmalarına kendi politikaları doğrultusunda sıklıkla başvurmuştur. Bu dönemde komünizme karşı tüm dünyada kamu diplomasisi çalışmaları hız kazanmıştır.

Amerika'nın Sesi (VOA), Şubat 1942'de İkinci Dünya Savaşı propaganda radyo ağı olarak kurulmuştur. Radyo Özgürlüğü ve Radyo Özgür, Avrupa'ya katılmıştır. VOA, resmi ABD Hükümeti radyo kanalı olarak genellikle komünist ülkeleri hedef almıştır. Radyo Özgür, Avrupa ve Radyo Kurtuluş aksine, ABD hükümeti tarafından gizli olarak finanse edilmiştir.1950 yılında Başkan Truman, komünistleri batı fikir ve değerlerine maruz bırakmayı amaçlayan bir kamu diplomasisi kampanyası başlatmıştır. 'Hakikat Kampanyası' konuşmasında 'emperyalist komünizmin' özgürlüğü tehlikeye soktuğunu ve insanlık için bir mücadele başlatılması konusunda uyarılarda bulunmuştur (Tiedeman, 2004, 8-9).

1952 yılında başkan seçilen Eisenhower, II. Dünya Savaşı'nın verdiği deneyim ile barış zamanlarında bilgilendirmenin önemini kavramış ve buna karşı bir dizi önemler almıştır. 1953 yılında Enformasyon ve Kültürel Programları olarak yeni bir birim oluşturmuştur. Amerika Enformasyon Ajansı ve bütün kültürel faaliyetlerin hepsi dış işlerine taşınmıştır. Kültür ve enformasyon faaliyetleri duruma göre ayrılrsa da 1978 yılında Amerikan Enformasyon Ajansı'nda tamamen birleştirilerek 'kamu diplomasi' ismiyle anılmaya başlanmıştır (Yıldırım, 2015, 124).Soğuk Savaş döneminde devletler için önem arz eden kamu diplomasisi kavramı SSCB'nin yıkılmasıyla durgunluk dönemine girmiştir. Kamu diplomasisinin yeniden ortaya çıkması, 11 Eylül 2001 tarihinde teröristlerin New York ve Washington'daki terörist saldırıları sonrasına denk

gelmektedir (Gilboa, 2008, 55-56) .11 Eylül'den sonra Amerika Birleşik Devletleri ve batılı devletler, yeni bir tarzda bir kamu diplomasisine ihtiyaç duymuştur. Demokrasi daha çok ön plana çıktığında özgür basın daha etkin olacağı düşünülürken, aynı zamanda dijital medyanın da etkinliğinin artması kamu diplomasisine bakış açısını değiştirmiştir (Yılmaz, 2011, 38).

11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde El Kaide Terör örgütünün üyesi olduğu kabul edilen terörist bir grubun, ABD'deki Dünya Ticaret Merkezi'ne ve Washington'daki Savunma Bakanlığı binalarına yaptığı saldırı sonrasında ABD, mücadeleyi sadece ABD'de değil aynı zamanda ülke dışında da sürdüreceği mesajını vermiştir. Bu saldırılardan sonra ABD'nin *dost ve düşman* tanımlaması değişerek sorumlu tuttuğu devletlere müdahalelerde bulunmuştur. Müdahale sonrası ABD hakkında çıkan olumsuz haberler ABD'nin eleştirilmesine sebep olmuştur (Akbaş, 2011, 2). Bu olaylardan sonra ABD'de kamu diplomasisine ilgi önemli ölçüde artmaya başlamıştır (Gilboa, 2008). Bu ilginin ABD ile sınırlı kalmayıp diğer ülkelere de yayılması, kamu diplomasisinin kurumsallaşmasının önünü açmıştır. Ülkeler kamu diplomasi faaliyetlerini gerçekleştirmek adına kurumlar oluşturmuşlar ve bu kurumların dışında da sivil toplum dediğimiz örgütlere yurt dışında ülke adına yapılan faaliyetlerine de destek vermiştir.

Diğer taraftan Türkiye'de kamu diplomasisi, daha çok 2000'li yılların başlarında etkin olmuştur. Ak Parti'nin kamu diplomasi alanında yaptığı faaliyetler kamu diplomasinin gelişmesini sağlamıştır (Aydın, 2017, 11). 2000'li yıllarda dış politikasını yeniden gözden geçiren Türkiye Cumhuriyeti bölgesinde etkinliğini arttırmak, uluslararası platformlarda haklarını savunmak ve tanınırlığını arttırmak amacıyla faaliyetler ortaya koymuştur. Bu dönem Ak Parti hükümetleriyle kamu diplomasisine diğer hükümete oranla daha çok önem verilmiş, kamu diplomasisi ile ilgili birçok kurum kurmuş ve var olan kurumları yeniden yapılandırmıştır. Bu kurumların başında Dışişleri Bakanlığı'nın Enformasyon ve Genel Müdürlüğü, Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı gelmektedir. Bunun yanı sıra 2009 yılında başbakanlığa bağlı olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE), 2010 yılında Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (KDK), yine 2010 yılında Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) dikkat çekmektedir. Ayrıca kamu diplomasisi için önemli bir faktör olarak TRT kurumunun önemi artmıştır (Aydın & Poyraz, 2020, 19-20)

HALKLA İLİŞKİLER UYGULAMALARINDA BİR ALAN OLARAK KAMU DİPLOMASİSİNİN ÖNEMİ

Kamu diplomasisinin, halkla ilişkiler alanındaki önemi geçmişten günümüze artarak devam etmiştir. Soğuk Savaş döneminde etkisi artan kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin etki gücünü de aşmıştır. Halkla ilişkiler uygulamalarının karşılıklı iletişim, ülke itibarı, imaj yönetimi gibi kavramların uygulama alanı içerisinde olması kamu diplomasisinin bu dönemde halkla ilişkiler uygulama alanı içerisinde olmasını sağlamıştır. Daha sonra dünya çapında teknolojik gelişmelerin artması ve iletişim araçlarının çeşitli formlara dönüşmesi ile birlikte ülkeler arasında sınırlar kalkmıştır. Bu gelişmelerin devamı olarak uluslar sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda birbirleriyle iletişim ve etkileşimini de arttırmışlardır.

Dolayısıyla bir sosyal bilim dalı olan halkla ilişkilerin amaçları arasında hedef kitlenin ihtiyaçlarını karşılıklı iletişim çerçevesinde belirlemek, kuruluş hakkında kamuoyunda pozitif imaj ve algı yaratmak, kuruluş itibarını yükselterek hedef kitlelerin güvenini ve

desteğini kazanmaktır (Yıldırım, 2015, 210). Benzer şekilde kamu diplomasisi kavramına baktığımızda hükümetlerin, kendi hükümetlerinden ziyade başka ülkelerdeki halklarla iletişim kurmak ve onların güvenini ve desteğini kazanmak üzere yumuşak gücün kaynaklarını seferber ettikleri görülmektedir (Nye, 2008, 95). Signitzer ve Coombs'e göre halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi doğal bir yakınlaşma süreci içindedir (1992, 137-147). Bunun doğal bir süreç olarak nitelendirilmesinin temel nedeni ise; insan odaklı benzer iletişim tekniklerini kullanmaları ve benzer sonuçlar elde etmeyi beklemelelerinden kaynaklanmaktadır. Dahası hem halkla ilişkiler hem de kamu diplomasinin adlarından da yola çıkarak her iki alanın da halk-kamu (public) ile bütünleşik faaliyetleri benimsedikleri görülmektedir. Diplomasinin barışçıl yöntem ve teknikleri ile halkla ilişkilerin karşılıklı anlayış ve iyi niyet geliştirme çabaları bu iki alan arasındaki bağlantıyı ve yakın ilişkiyi gözler önüne sermektedir.

Artık halkla ilişkilerin uygulama alanları içerisinde yer alan lobicilik, reklamcılık, kriz yönetimi gibi uygulamalarının arasına kamu diplomasisi de dâhil olmuştur. Kamu diplomasisi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra literatüre girmesine rağmen SSCB'nin yıkılmasıyla bir durgunluk dönemine girse (Gilboa, 2008, 55-56) de, bu kısa sürmüştür. Şöyle ki; 11 Eylül 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan terör saldırısıyla birlikte dünyada yeni bir sistem olarak kamu diplomasinin kurumsallaşmasının da yolu açılmıştır. Halkla ilişkilerin amaçları arasında yer alan pozitif algı yaratma, iyi itibarı sürdürüp kötü itibarı iyileştirme çabaları bu dönemde büyük bir ivme kazanmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemin kamu diplomasisi uygulamalarının da temel çerçevesi şekillenmeye başlamıştır.

Devletlerin kendi ülkelerinin itibarını, tanınırlığını arttırmak için bu alanda bir takım çalışmalar yapmaları oldukça olağandır. Öyle ki ülkelerin dış işleri bakanlıkları ya da ülkenin dış işlerinden sorumlu olan kurumları, ülkelerinin kamu diplomasisi faaliyetlerini uygulama konusunda ana aktör haline gelmişlerdir (Ünal, 2017, 109). Chitty'e göre kamu diplomasisi uzmanlığında dış işleri bakanlığı, diğer hükümetler, sivil toplum örgütleri ve akademisyenler vardır. ABD ve İngiltere'de kamu diplomasisi organları; İngiltere Dışişleri ve Milletler Topluluğu Ofisi (FCO) Kamu Diplomasisi Kurulu vd. kamu diplomasisini dışa yönelik bir faaliyet olarak görmektedirler. Ayrıca BBC Dünya Servisi, British Council, British Satellite News ve i-uk.com'un yanı sıra çeşitli FCO tarafından finanse edilen burslar, projeler ve etkinliklerdir. Bunun yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri hükümeti kamu diplomasisini temel olarak üç faaliyet kategorisinden oluşmaktadır: 1) uluslararası bilgi programları, (2) eğitim ve kültürel değişim programları ve (3) uluslararası askeri olmayan yayıncılık. Dışişleri bakanlığına bağlı Büro Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler idaresi, Uluslararası Bilgi Programları Bürosu ile Eğitim ve Kültür İşleri Bürosu'nu yönetirken, Yayın Başkanları Kurulu uluslararası yayınları yönetmekte ve denetlemektedir (Chitty, 2009, 315-316) Kurumlar, bunlarla ilgili birimler oluştururken halkla ilişkilerin bazı uygulama alanlarıyla etkileşim kurmaktadır.

Halkla ilişkilerin bir diğer uygulama alanı olan *etkinlik yönetimi* ile kamu diplomasinin güçlü bir bağlantısı bulunmaktadır. Uluslararası alanda yapılan organizasyonlara ev sahipliği yapmak, ev sahibi olan şehirlerin, bölgenin ya da ülkenin itibarını arttıracak (Yıldırım, 2015, 214) ve böylelikle söz konusu ülkeye uluslararası platformda saygınlık kazandırarak ülkenin tanıtımına katkıda bulunacaktır. Kamu diplomasinin odak noktası olan diğer uluslarla ilişkilerini uluslararası halkla ilişkiler ajanslarıyla ve halkla ilişkiler yöntemlerini kullanarak gerçekleştirmesi kamu diplomasisi ile halkla ilişkilerin yakın ilişkisini gözler önüne sermektedir. Bunun yanı sıra diğer ulusların bilgilendirilmesine yönelik yapılan kamu diplomasisi faaliyetleri de halkla

ilişkilerle örtüşmektedir (Ekşi, 2014, 90). Halkla ilişkiler uygulama alanı olarak kamu diplomasisi birçok ülkede faaliyetlerini sürdürmektedir.

Hatta Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Almanya, Türkiye ve Japonya gibi ülkeler kamu diplomasisini kurumsallaştırarak bir meslek durumuna getirmişlerdir. Amerika Birleşik Devletleri'nde kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler müsteşarlığı Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadır. Ayrıca USIA (ABD Enformasyon Ajansı) da ABD adına kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Müsteşarı, Bakanlığı fiili veya yüz yüze yürütülen genel kamuoyu ve basın stratejileri için öncü politikalarını gerçekleştirmek üzere hizmet vermektedir. Müsteşarlık ekibi, bakanlığın kamu diplomasisi ve kamu işleri faaliyetlerinin tutarlı, ileriye dönük, ABD dış politikasını destekleyen ve araştırmalara dayalı olarak bölgesel bürolar, işlevsel bürolar, kurumlar arası, özel sektör ve uluslararası ortaklarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır (Guida, 2020). İngiltere'de kamu diplomasisi faaliyetleri dış işleri bakanlığına (Foreign & Commonwealth Office) bağlı Dışişleri Bakanlığı Kamu Diplomasisi Kurulu aracılığıyla yapılmaktadır (Public diplomacy and the UK, 2020). Almanya ve Japonya'da ise dışişlerine bağlı kurumlarla birlikte kamu diplomasi faaliyetleri yürütülmektedir. Ayrıca görevlendirilen tüm bu birimlere ülkelerde bulunan üniversiteler de destek vermektedir. ABD'de University of Southern California, İngiltere London Global University, Türkiye'de Kırklareli Üniversitesi, Almanya'da Center for Cultural Diplomacy Studies gibi örnekleri çoğaltabilecek birçok kurum iletişim fakültelerine bağlı alanlarda kamu diplomasisi doktora ve yüksek lisans eğitimi vermektedir.

Bunun yanı sıra ülkelerin sahip oldukları entelektüel sermaye çıktılarından biri olan uluslararası basın-yayın kuruluşları, kendi ülkeleri hakkında dünyaya olumlu izlenim vererek dünya kamuoyunu etkilemeye çalışmaktadırlar (Erzen, 2014, 148). Amerika Birleşik Devletleri'nin VOA (Voice of Amerika) kanalı, İngiltere'nin BBC kanalı, Çin'in CCTV kanalı, Türkiye'nin TRT World kanalı gibi pek çok ülkenin uluslararası kanalları, verdikleri bilgiler ile hem ülkelerinin tanıtımını yapmakta hem de ülkeleri adına olumlu bir kamuoyu izlenimi oluşturmaya çalışmaktadırlar.

TÜRKİYE'DE KAMU DİPLOMASİSİNİN ORTAYA ÇIKIŞI VE GELİŞİMİ

Jeopolitik olarak Asya, Afrika ve Avrupa olmak üzere üç kıtayı birbirine bağlamasıyla önemli bir coğrafi bölgenin kesişim noktasında bulunmasının yanı sıra; büyük medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Türkiye güçlü bir kültürel ve tarihsel mirasa sahiptir (Kurtuluş, 2014, 209). Türkiye'nin jeopolitik konumu ve jeo-stratejik önemine ilaveten güçlü kültürel ve tarihi mirasa sahip olması kamu diplomasi anlamında da önemli bir avantaja ve koza sahip olduğunu da bize göstermektedir. Geçmişten bugüne kadar 16 devlet kuran Türk milletinin en uzun yaşayan devleti Osmanlı İmparatorluğu olmuştur. Yaklaşık olarak 600 yıllık tarih sahnesinde bir aktör olarak yer alan Osmanlı Devleti son iki yüz yılında diplomasisinin değerini anlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti ise ilk dönemlerinde diplomasiye önem vermiştir (Yıldırım, 2015, 249). Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili diplomatik çalışma örneğini fazlaca görebiliriz. Bu örnekler içerisinde kamu diplomasisi faaliyetlerini görmek de mümkündür. Buna binaen Atatürk döneminde "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" söylemi Türk dış politikasına yön vermiştir. Bu amaçla Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış politikasının esas amacının barışçıl bir politika sürdürmek olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin

ilk ulusal ajansı olan Anadolu Ajansı'nı Mustafa Kemal Atatürk 6 Nisan 1920 yılında kurmuştur (Ünal, 2017, 137).

Atatürk'ün milli ve genel tarih tecrübelerinden ilham alarak tespit ettiği, günümüz sorunlarını da çözecek mahiyetteki politikaları, stratejik yaklaşımları ve devleti yönetme tarzı; Türk ulusuna ışık tutma, yol gösterme yönünü de güçlendirdiğinden üzerinde hassasiyetle durulması ve yeniden incelenmesi gereken konular olarak karşımıza çıkmaktadır (Poyraz, 2013, 91). 1919-1939 yılları arası Türkiye Cumhuriyeti dış politikası siyasi çıkarlarını koruma ve güvenliğini koruma adına politikalar uygulanmaya çalışılmış ve bu uygulamalar revize edilerek 1939-1945 yılına kadar devam etmiştir (Gündoğdu, 2019, 121)

II. Dünya Savaşı'yla dünyada diplomasi anlayışının değişmesiyle birlikte Türkiye Cumhuriyeti de bu duruma kayıtsız kalmamıştır. 1950 yılında Türkiye'nin NATO'ya üye olması ve 17 Eylül 1950 yılında Kore Savaşı'na asker göndermesi, Türk askerinin Kore Savaşı'nda Korelilerle kurduğu olumlu iletişim Türkiye için olumlu bir kamu diplomasisi faaliyeti olmuştur (Karadağ, 2016, 203). II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan Soğuk Savaş'ın ardından Türkiye Cumhuriyeti'nin, Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya'da bağımsızlığını kazanan ülkelerin inşası sürecinde aktif rol almak istemesi, 1980'li yıllarda ülkenin dış politikasına yön vermiştir (Livaoglu, 2019, 54). Bu dönemde içerisinde kamu diplomasisi faaliyetleri dış işleri faaliyetleri olarak devam etmiştir. Bu dönem içerisinde Türk dış politikasının geleneksel kurumları olarak Başbakanlık, Dış İşleri Bakanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri oluştururken, 1980'lerin başında Cumhurbaşkanlığı 'da eklenmiştir. Bu dönemde bir kriz çıkması durumunda hangi gücün liderlik yapacağı krizin niteliğine göre değişiklik göstermektedir (Yılmaz, 2011, 407). Türkiye Cumhuriyeti dışarıda ya da içeride bir politika oluştururken tek bir merkezden politika üretememektedir. Ve kurumsallaşma bu dönemde daha henüz oturmamıştır.

Soğuk Savaş sonrası Türkiye Cumhuriyeti'nin politikalarında kamu diplomasisi faaliyetleri önemli yer tutmuştur. Özellikle Turgut Özal döneminde Türk dış politikası değişim göstererek yeni bir kimlik kazanmıştır. 1992 yılında TİKA (Türk İşbirliği ve Kalkınma İdare Başkanlığı)'nın kurulması kamu diplomasisi faaliyet gösteren ilk kuruluşlardan birisi olmuştur (Doster, 2016, 204). Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetleri'ne kurumlar aracılığıyla Türki Birliği Konferansları gibi etkinlikler düzenlemiştir. Bunlarda Türkiye için ilk kamu diplomasisi faaliyetleri olarak nitelendirilebilir. Başlatılan bu kamu diplomasisi faaliyetleri yaşanan siyasi ve ekonomik krizler yüzünden bu başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Gündoğdu, 2019, 121)

2000'li yıllarda dış politikasını yeniden gözden geçirerek dünyada ve bölgesinde etkinliğini arttırmak isteyen Türkiye uluslararası arenada atılımlar yapmaya başlamıştır. Ak Parti Hükümetleri dış politikada bu konulara öncelik göstererek politika ve stratejiler üretmişlerdir (Kocabıyık, 2019:171). Bu döneme Ak Parti kamu diplomasisi ile ilgili birçok kurum kurmuş ve var olan kurumları yeniden yapılandırmıştır (Aydın, 2017, 11). Bu kurumların başında ise Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Enformasyon ve Genel Müdürlüğü, Kültürel İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Kültürel Diplomasi Genel Müdür Yardımcılığı gelmektedir. Bunun yanı sıra 2009 yılında Başbakanlığa bağlı Yunus Emre Enstitüsü, 2010 yılında Başbakanlığa bağlı Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ve yine Başbakanlığa Bağlı Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) kurulmuştur (Ekşi, 2014, 141) Ayrıca TRT (Türk Radyo Televizyon) kurumu da bu dönemde kamu diplomasisi aracı olarak etkin şekilde kullanılmıştır. 24/7/2018 tarihli 14 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018) ile Cumhurbaşkanlığına bağlı İletişim

Başkanlığının kurulması ile Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü yeni adıyla Basın Yayın Dairesi Başkanlığı, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü yeni adıyla Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı'na (2020) dönüştürmüştür.

Ayrıca TİKA, YTB, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Yunus Emre Enstitüsü gibi kuruluşlar 15 Temmuz 2018 tarih ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2020) ile T.C. Kültür Bakanlığına bağlanmıştır. Bunun dışında Türkiye adına yurt dışında faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri, üniversiteler ve diğer devlet kurumları (Diyanet Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kızılay, AFAD gibi.) da kamu diplomasisi faaliyetlerini sürdürmektedir. Ayrıca TRT'nin de kamu diplomasisi açısından etkinliği göz ardı edilmemelidir. TRT, 11596 sayılı Resmi Gazete 'de 2 Ocak 1964 tarihinde yayınlanan 359 sayılı kanunun 49. Maddesine göre özerk tüzel bir kişiliğe sahip olarak 1 Mayıs 1964'te kurulmuştur (TRT, 2020). O zamanlarda sadece iç politikada kullanılan kanal son dönemlerde kuruma bağlı yeni oluşumlarla yurt dışında kamu diplomasisine destek vermiştir.

Son dönemde etkinliğini arttıran kamu diplomasisi faaliyetleri 1990'lı yıllarda daha çok devletlere yönelik faaliyetlerini yürütürken, 2000'li yıllarda dünyadaki diplomasi anlayışının değişimiyle birlikte Türkiye'de yeniden yorumlanmaya başlanmıştır. Devlet yapısında kurumların güncellenmesi, akademik alanda kamu diplomasisine yönelik yapılan çalışmalar, düşünce kuruluşlarının çoğalması ve kamu diplomasisi alanında bilinç oluşması, devletin kurumlarının bu alanda nitelikli personel alması kamu diplomasisinin kurumsallaşması için bir adım olarak görülebilmektedir. Son zamanlarda Türkiye'de uzmanlaşma alanında üniversite yüksek lisans alanındaki çalışmalara baktığımızda Kırklareli Üniversitesi bünyesinde açılan Kamu Diplomasisi Uygulama ve Araştırma Merkezi (www.resmigazete.gov.tr, 2020) bu alanda çalışmaktadır. Kurum kamu diplomasisi ile ilgili amaç ve hedefleri belirlemiştir. Bu durum diplomasinin akademik olarak desteklendiğini göstermekte ancak yeterli görülmemektedir.

Kamu diplomasisi ile ilgili kurum ve kuruluşların olmasının yanı sıra akademik alanda henüz lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde üniversitelerde bir program bulunmamaktadır.

SONUÇ

Günümüzde devletler arasındaki sınırların ortadan kalkmasıyla hem halkla ilişkiler hem de kamu diplomasisi uygulamaları basit bir iletişim faaliyeti olmaktan çıkmıştır. Ulus ötesine sesini duyurmak isteyen devletler kamu diplomasisi faaliyetleriyle uluslararası halkla ilişkiler etkinliklerini gerçekleştirmektedirler. Yeni dünya düzenine ayak uydurmak isteyen devletler eskiden olduğu gibi sadece askeri ve ekonomik gücün arkasına sığınmaktansa ulus ötesi devletlerin halklarıyla yakın ilişkiler kurmak istemektedirler. Bu yakın ilişki sayesinde yumuşak güç sahibi olan devletler, kültürler arası bir diyalogun temelini atmışlardır. Halkla ilişkilerin ulusal, kamu diplomasisi faaliyetlerinin ise uluslararası boyutta simetrik bir anlayışı benimsemesi bu iki alan arasındaki güçlü ilişkiyi göstermektedir.

Kamu diplomasinin günümüzde etkin bir şekilde kullanılması devletlerin sert güç kullanmadan aleyhlerine oluşabilecek durumları önceden engelleyebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum faaliyet alanları içerisinde halkları etkileme, yönlendirme, ülke itibarı, ulusal markalaşma gibi çalışmaların olması yeni dünya düzeninde ülkelere avantaj

sağlamaktadır. Kendisini birçok alanda gösteren halkla ilişkiler uygulamaları ise yukarıda belirttiğimiz çalışma alanlarına geniş alanda hâkim sosyal bilim dalıdır. Ulusal halkla ilişkiler ajanslarının dünya çapında ülkelerle gerçekleştirdiği çalışmalar, dış işleri bakanlığının diğer ulusları etkilemek için yaptıkları tanıtım, bilgilendirme çalışmalarına baktığımızda kamu diplomasinin halkla ilişkilerin uygulama alanı içerisine dâhil olduğunu göstermektedir.

Kamu diplomasisi 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkıp II. Dünya Savaşı'nın sonunda terimsel olarak literatüre giren bir kavram olmasına rağmen, kurumsallaşmasını 21. yüzyılın başlarında tamamlamaya başlamıştır. Soğuk Savaş döneminde siyasi alanda uygulanan kamu diplomasisini hükümetler, diğer hükümetlerle karşılıklı olarak gerçekleştirmekteydi. Ancak burada kamu diplomasinin gerçek anlamıyla yapıldığını söylemek yanlış olacaktır. Hatta SSCB'nin yıkılmasından sonra bu alana dair akademik çalışmaların azalması alana olan ilgiyi Soğuk Savaş dönemine istinaden azaltmıştır. ABD'de 11 Eylül 2001'de yaşanan terör saldırısıyla birlikte ABD'nin düşman anlayışının değişmesi ve buna göre operasyonlar yapmasından sonra ortaya çıkan olumsuz haberler ABD'nin imajını olumsuz etkilemiş ve ABD, bu imajı değiştirmek için diplomasi anlayışını sert güç diplomasinden yumuşak güç diplomasisi şeklinde değiştirmiştir. ABD sert güç diplomasinden yumuşak güç diplomasisine geçiş yapmıştır. Bu alanda oluşturdukları kurumları profesyonelleştirerek Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çalışanları istihdam etmiştir. ABD üniversiteleri içerisinde kamu diplomasisi alanında açılan yüksek lisans ve doktora bölümleri alana özgü nitelikli personel açığının doldurulması sağlamıştır. Daha sonra halkla ilişkiler uygulama alanlarından olan süreç yönetimi, lobcilik gibi uygulamaların kamu diplomasisi ile birlikte ABD dışındaki ülkelerin faaliyetlerinde kullanmaya başlamıştır.

Joseph Nye tarafından 1980'li yıllarda ortaya atılan yumuşak güç kavramı kültür, değer, kurumlar ile cezbedici dış politika olarak tanımlanır. Hard power yani kaba kuvvet zorlayıcı, çatışmacı iken soft power da güç ve zorlama kullanmaz. Türkiye, Batılı ülkelerin kamu diplomasisindeki gelişim aşamalarını takip ederek onlar gibi kamu diplomasinin kültürel diplomasi boyutuna yönelmiştir. Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetlerinde bulunan kurumlardan biri T.C. Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'dür. Kamu diplomasisi alanındaki faaliyetlere öncü olması, yol göstermesi ve diğer ilgili kurumlara destek olması amacıyla kurulmuş, zaman içerisinde yerini İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı almıştır. Başkanlık, uluslararası kamuoyu nezdinde kamu diplomasisi alanında çalışmalar yürüten kuruluşları destekler, Türkiye'nin uluslararası alanda çıkar ve menfaatlerini destekleyecek çalışmaları sağlamak üzere çeşitli panel, sempozyum, konferans, proje veya program gibi faaliyetlerde bulunur. Bir diğer kuruluşta Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'dır. TİKA, Balkan, Kafkasya ve Orta Asya cumhuriyetlerinin kalkınmalarına destek olmak üzere kurulmuştur. Yunus Emre Vakfı Türk dilinin, kültürünün, tarihinin, coğrafyasının ve sanatının tanıtılması için dünyada çeşitli bölgelerde faaliyetler gerçekleştirmektedir. Yurt Dışı Türkler Birliği, Türkiye'nin tarihi ilişkileri bulunan akraba topluluklarla münasebetleri güçlendirmekte ve Türkiye'nin misafir öğrencilerine destek olmaktadır. Türk Hava Yolları, sponsorlukları ve reklam çalışmalarıyla tüm dünyaya ismini duyurmaktadır. TRT World dış kamuları etkileme ve yabancı kamuoyuyla iletişim kurma konusunda ülkeye ciddi katkı sağlamaktadır. Anadolu Ajansı, ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin haklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak amacıyla kurulmuştur. Türkiye'nin uluslararası haber ajansıdır. Bu örneklere Kızılay gibi yardım kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarını da ekleyebiliriz.

ABD dışında İngiltere, Almanya, Japonya ve Türkiye gibi ülkelerin de kamu diplomasisi faaliyetlerini etkili bir şekilde halkla ilişkiler uygulamalarıyla kullandıklarını görmekteyiz. Bu alanda yine akademik düzeyde çalışmalar yapılmış ve alana nitelikli personel yetiştirilmesi için ilgili bölümler açılmıştır.

Yeni bir alan olarak kamu diplomasisi Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar uluslararası ilişkiler alanında etkin olarak kullanılmasına rağmen, siyasal değişikliklerin olması kamu diplomasisi alanının gelişmemesine neden olmuştur. 21. yüzyılın başlarında dünyada diplomasi anlayışının değişmesinden sonra kamu diplomasisi kendisine halkla ilişkiler alanında yer bulmuştur. Bu yer alış kamu diplomasisine kurumsallaşma ve uzmanlaşma sağlamıştır. Günümüzde kamu diplomasisi faaliyetlerine baktığımızda halkla ilişkiler uygulamalarının etkin bir şekilde kullanıldığını görmekteyiz. Aynı zamanda uluslararası halkla ilişkiler ajanslarının ülkeler adına çalışmalar yapması da kamu diplomasisine büyük katkılar sağlamaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalan tarihi ve kültürel mirasın devamı olan Türkiye'nin diplomasisi tarihi de oldukça eskidir. Buna karşın kamu diplomasisi kavramı yeni bir alan olarak Türkiye'de kurumsallaşmaya başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nde Anadolu Ajansı ve Basın-Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla başlayan süreç günümüze kadar değişerek gelmiştir. Bu süreçler içerisinde diplomasi anlayışı da değişmiştir. İlk zamanlar ülkenin güvenliği ve siyasi çıkarları koruma adına yapılan faaliyetler, II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyasetiyle birlikte değişmiştir. Bu süreç içerisinde Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi, ABD, İngiltere, Almanya ve SSCB gibi ülkelere karşı daha zayıf kalmıştır. Daha sonra 1990'lardan itibaren Özal'ın siyasi politikası gereği önemli duruma getirilen kamu diplomasisi ülkedeki siyasi ve ekonomik krizin etkisiyle çok etkili olamamıştır. Bu dönemdeki kamu diplomasisi çalışmaları sadece devletle nezdinde gerçekleştirilmiştir. 2000'li yıllarda Ak Parti hükümetinin gelmesiyle birlikte, devletin politikası da değişime uğramıştır (Kocabıyık, 2019, 171). Bu değişim kamu diplomasisi alanını olumlu yönde etkilemiştir. Kamu diplomasisi kavramı bu dönemde yeniden etkinliğini arttırmıştır. Ak Parti, diplomasi ile ilgili kurumları yeniden yapılandırmış ve yenilerini kurmuştur. Özel sektörde kamu diplomasisi ile ilgili düşünce kuruluşlarının oluşmasında örnek bir kurum olmuştur. Bu dönemde kamu diplomasisi devlet ve özel sektörün çabalarıyla yeniden etkili olmuştur. Fakat kurumsallaşma adına kamu diplomasisi ABD, İngiltere ve Almanya gibi ülkelere nazaran geride kalmıştır. Bunun sebebi olarak akademik alanda lisans, yüksek lisans ve doktora alanında programlarının olmamasından dolayı mezunların olmaması ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin uluslararası ilişkiler bölümü ve siyaset bilimi ve kamu yönetiminden mezun öğrencileri istihdam etmesiyle kısır kalması gösterilebilir. Günümüzde ABD, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerde kamu diplomasisi halkla ilişkiler uygulama alanı içerisinde yer alırken, Türkiye' de iletişim başkanlığı kapsamında daire başkanlığı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bunun yanı sıra özel- kamu alanında personel istihdamına bakıldığında halkla ilişkiler uygulaması olarak günümüzde kamu diplomasisi faaliyetlerinin halkla ilişkiler alanından mezun olanların bu alanda yeterince istihdam edilememesi ve halen uluslararası ilişkiler alanından mezunları istihdam etmesi, alana yeterli katkının sağlanamamasına neden olmaktadır. Bu alanda uluslararası akademik çalışmaların yapılması, fakültelerin halkla ilişkiler anabilim dalında bilim dalı olarak açılıp müfredatın oluşturulması ve alandan mezun verilmesiyle birlikte kamu diplomasisi alanında nitelikli elemanların yetiştirilmesine imkân sağlanmalıdır. Sonuç olarak diyebiliriz ki, yukarıdaki tartışmalarımıza bakarak kamu diplomasisi halkla ilişkiler uygulamalarında yeni bir alan

olarak Türkiye’de net bir şekilde ifade edilememektedir. Buna karşın, ABD, İngiltere, Almanya ve Japonya gibi ülkeler kamu diplomasinin akademik alanlarda kurumsallaşması ile birlikte bir meslek olarak alandan mezun olan kişileri istihdam etmekte ve akademik çalışmaları halkla ilişkiler uygulamaları üzerinden yapmaktadır.

REFERENCES

- Akbaş, Z.(2011). ABD’nin Ortadoğu Politikalarının Sürdürebildiği ve Ortadoğu’da Güç Mücadelesi. *History Studies*, ABD ve Büyük Ortadoğu İlişkileri Özel Sayısı. Düzce.
- Akçadağ, E.(2010). “Dünya’da ve Türkiye’de Kamu Diplomasisi”, s.1-24, <http://www.kamudiplomasisi.org/makaleler/>; Erişim: 10.01.2020.
- Aydın, A.(2017). ‘ İletişim Stratejileri Bağlamında Türk Dış İlişkilerinin Kamu Diplomasisi Açısından Değerlendirilmesi: İsrail ve Rusya Krizi Örneği’, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, A, Poyraz, E. (2020). Mavi Marmara Saldırısı Sonrası Süreçte Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1).
- Canöz, K. (2010). Sağlık Kuruluşlarında Halkla İlişkiler Uygulamaları, Palet Yayınları, Konya.
- Chitty, N. (2009). “Australian Public Diplomacy” (Editörler) Nancy Snow and Philip M. Taylor, *Handbook of Public Diplomacy*. New York, Routledge.
- Cull, J. N. (2006). Public Diplomacy" Before Gullion: The Evolution Of A Phrase, <https://www.uscpublicdiplomacy.org/blog/public-diplomacy-gullion-evolution-phrase> Erişim tarihi: 10.01.2020.
- Cumhurbaşkanlığı 14 Nolu Kararname Mevzuatı (2018). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/19.5.14.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2020.
- Doster, B. (2016). Turgut Özal ve Dış Politika. H. Çakmak (Der.), Mustafa Kemal Atatürk'ten Günümüze Cumhurbaşkanları ve Dış Politika, Ankara: Kripto Kitaplar, 197-216.
- Ekşi, M. (2014). Kamu Diplomasisi ve Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası. E Yayınları, 1.Basım. İstanbul.
- Erzen, Ü. M.(2014). Kamu diplomasisi, Derin Yayınları, 2. Basım. İstanbul.
- Gilboa, E. (2008). “Searching for a Theory of Public Diplomacy” *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. Vol. 616. March. p.55-77.
- Gruning, L. A, Gruning, J.E ve Dozier, D. M. (2002). *How Public Relations Contributes To Organizational Effectiveness, Excellent Public Relations And Effective Organizations A Study Of Communication Management in Three Countries*, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, New Jersey.
- Giuda, S. M. (2020), Our Mission https://www.state.gov/bureaus_offices/under-secretary-for-public-diplomacy-and-public-affairs/ Erişim tarihi: 05.01.2020.
- Gündoğdu, S. (2019). ‘ Ak Parti Dönemi Kamu Diplomasisi Uygulamaları (2002 - 2013), Yayımlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Hutton, J. G. (1999). “The Defination, Dimentions, and Domain of Public Relations”, *Public Relations Review*, Vol.25, No.2, Summer, p.199-214.

- IPRA,(2020). A New Definition Of Public Relations <https://www.ipra.org/member-services/pr-definition/> Erişim tarihi: 10.01.2020.
- KDK (2020), <http://kdk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 01.01.2020.
- Kırklareli Üniversitesi Kamu Diplomasisi Uygulama ve Araştırma Merkezi.(2015),<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/12/20151202-10.htm>, Erişim Tarihi: 10.01.2020.
- Karadağ, H. (2016). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi. Ankara: Nobel Yayın.
- Kocabıyık, H.(2019). Değişen Diplomasi Anlayışı, Kamu Diplomasisi ve Türkiye, Avrasya Etüdüleri,25(55), s.163-196.
- Köksoy, E. (2013). Yayınlanmamış Doktora tezi. Halkla ilişkiler bağlamında kamu diplomasisi yönetimi: Türkiye'nin kamu diplomasisindeki yetkinlik incelemesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurtuluş, B.(2014). ‘‘21. Yüzyılda Değişen Kamu Diplomasisi Anlayışının Türk Dış Politikasına Yansımaları’’, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Livaoğlu, H.(2019).‘‘Ak Parti Dönemi Türk Dış Politikası: Kamu Diplomasisi Uygulamaları’’, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Nye, J. (2008). Public Diplomacy and Soft Power. The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 616(1), p.94-109.
- Poyraz, E. (2012). An Analysis of the Public Diplomacy of the European Union and Russia on Euraisan Project Just After the cold War. Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi(21), 1-28.
- Poyraz, E. (2013). Atatürk'ün iletişim stratejisi ve stratejik hedefi hakkında bir analiz. 21. yüzyılda eğitim ve toplum, 1(4), 72-93.
- Poyraz, E. (2019). Toplumsal iletişim dili olarak Kimlikler. E. Poyraz, S. Ulağı (Dü.) içinde, Kitle İletişiminde Algı Organizasyonu (s. 3-24). İstanbul: Motto Yayınları.
- Poyraz, E., Dinçer, M. (2016). Küreselleşen Dünyada Türkiye'nin Kamu Diplomasisi Faaliyetleri. Intermedia International e-Journal, 423-440.
- Public Diplomacy And The UK (2019)., Public Diplomacy And ‘‘Soft Power’’, <https://publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmfaff/581/58106.htm> Erişim tarihi: 30.12.2020.
- Signitzer, B. ve Coombs, T. (1992). Public relations and Public diplomacy: Conceptual Convergences, Public Relations, 18(2), pp.137-147.
- TDK,(2020). ‘‘Kamu Diplomasisi’’ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 01.01.2020.
- Tiedeman, A.(2004). ‘‘U.S Public Diplomacy in Middle East’’, Seminar on Geography, Foreign Policy and the World Order, pp.1-37.
- TRT,(2020). <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>, Erişim Tarihi: 10.01.2020.
- Tuch, H. N.(1990). ‘‘Defining Public Diplomacy’’, Communicating With The World U.S. Public Diplomacy Overseas, Palgrave Macmillan US, 1st Edition, America.
- Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı Teşkilat şeması,(2020). <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/teskilat-semasi> Erişim Tarihi: 10.01.2020

Ünal, U.(2017). Kamu Diplomasisi Kalkınma Yardımları ve Algı Araştırması Çerçevesinde, Gazi Kitapevi, 2.Basım. Ankara.

www.resmigazete.gov.tr (2018). Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715-1.pdf>, Erişim Tarihi: 10.01.2020.

Yıldırım, G.(2015). Uluslararası Halkla İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi, BETA Yayınevi, 1.Basım, İstanbul.

Yılmaz, S.(2011). Akıllı Güç, Kum Saati yayınları, 1. Basım. İstanbul.